

ЄВРОПЕЙСЬКА КОНСТИТУЦІЯ

Вінницький національний технічний університет

Анотація: проаналізовано історію створення та розвитку Європейської конституції та її покликання. Також розглянуто та визначено причину не укладення Конституції для Європи та її значення для України.

Ключові слова: Європейський союз, Конституція, ратифікація, Лісабонська Угода.

Abstract: the history of the creation and development of the European Constitution and its vocation is analyzed. The reasons for not concluding the Constitution for Europe and its significance for Ukraine were also considered and determined.

Keywords: European Union, Constitution, ratification, Treaty of Lisbon.

Вступ

Творення Конституції Євросоюзу припало на один із найскладніших періодів його історії. Непроста соціально-економічна ситуація в низці держав Союзу та країнах — кандидатах на вступ, а також війна в Іраку стали випробуванням для розширеного ЄС та ідеї трансатлантичної єдності в цілому. Неспроможність вироблення консолідованої позиції, особливо щодо питання ухвалення Основного Закону майбутньої наддержави, спричинила гостре протистояння між європейськими країнами. Розбіжності в політичних позиціях та амбіціях держав — членів об'єднання призвели до втрати потужного інтеграційного імпульсу, яким могло б стати прийняття першої загальноєвропейської Конституції, натомість зросла небезпека зволікання євроінтеграційних процесів.

Історія створення Конституції для Європи та її доля

Європейська Конституція (англ. European Constitution) — проект Конституції Європейського Союзу, підготовлений спеціально для цього створеним Конвентом упродовж року широко обговорювався публічно і на міжурядовій конференції, зазнав певних змін, і зрештою був ухвалений 18 червня 2004 року главами держав та урядів 25 країн ЄС. Урочисте підписання Конституційного договору відбулося 29 жовтня 2004 року в Римі; він мав набути чинності після ратифікації в усіх країнах Європейського Союзу.

Угода про Конституцію мала надати ЄС єдину структуру, перетворити його на суб'єкт права, таким чином замінити собою всі чинні договори. При цьому вона мала продовжити реформування інституцій ЄС, розпочаті згідно Ніщцького договору.

Найголовніші здобутки Конституції Європейського Союзу такі:

- проголошується відкритість ЄС для "всіх європейських країн, які поважають цінності ЄС і вважають за потрібне втілювати їх спільно".

- Конституція підтверджує принцип вільного пересування людей, товарів, послуг і капіталів, однак наголошує, що ЄС "поважатиме національні ідентичності країн-членів, базовані на їхній політичній та конституційній структурі", а також "поважатиме життєві державні функції країн-членів, включно з територіальною цілісністю, підтриманням закону та порядку та забезпеченням міжнародної безпеки".

- громадянство Союзу не витісняє громадянства держав-членів, а лише доповнює його. Таким чином, громадянство Союзу незалежно від громадянства країни-члена існувати не може.

- громадянин ЄС має право голосувати і висуватися на виборах до Європейського парламенту

- громадянин ЄС має право звертатися до органів ЄС будь-якою офіційною мовою ЄС і отримувати відповідь цією ж мовою.

- ЄС складають наступні інституції: Європейський Парламент, Європейська Рада, Рада Міністрів, Європейська Комісія, Суд Юстиції.

Представлений проект визначає ЄС як «союз європейських держав, котрі, зберігаючи свою національну самобутність, тісно співробітничать на європейському рівні і здійснюють низку схожих повноважень на федеральному рівні». Передбачено передачу керівним органам

Євросоюзу багатьох повноважень національних урядів, зокрема питання податків, соціального забезпечення та зовнішньої політики.

На думку авторів майбутньої конституції, одностайне голосування в умовах істотного розширення може паралізувати роботу ЄС, тому проектом передбачалося прийняття рішень такою більшістю голосів, за якою стояло б не менше 60% населення Євросоюзу. Країни — члени об'єднання збережуть право вето лише з найважливіших питань, включно із зовнішньою та оборонною політикою й податковими законопроектами.

Саме урізання державних суверенитетів країн — членів ЄС стало причиною нарікань із боку деяких держав Євросоюзу, позиції яких підтримувала Іспанія, та майбутніх нових членів, виразником інтересів яких стала Польща. Особливу стурбованість у них викликало те, що після прийняття Конституції в нинішньому вигляді політична влада в ЄС фактично перейде до великих держав.

Проте оптимістам конституційного єднання Європи варто пам'ятати, що конституційна угода має бути ратифікована всіма членами ЄС окремо — лише після цього вона набере чинності. А сам процес ратифікації національними парламентами може виявитися далеко не таким безхмарним, як сподіваються керівники європейських держав та урядів.

Одним із головних наслідків загальноєвропейського конституційного випробування стала фінансова суперечка між країнами — учасниками об'єднання. Що-що, а гроші рахувати німці та французи вміють і просто так зайвого євро нікому не подарують, особливо якщо «новачки» ЄС починають диктувати свої умови.

Першим кроком до можливого застосування фінансового тиску стала заява шести основних бюджетних донорів Євросоюзу щодо обмеження обсягу загального бюджету об'єднання 1% від ВВП ЄС, тоді як раніше встановлювався показник 1,24%. На практиці це означатиме секвестрування європейського бюджету на 30—40 млрд. євро, а отже й різке обмеження аграрних та регіональних субсидій, насамперед для країн ЦСЄ. Крім того, країни-донори пропонують субсидювати новачків лише за рахунок зменшення фінансової підтримки для «старих» членів ЄС. У разі подальшої «невгамовності» Польщі та інших країн, що виступатимуть проти Конституції, фінансовий важіль «староєвропейців» тиснутиме щоразу міцніше.

Станом на кінець 2005 року Конституційний договір ратифікували: Австрія, Греція, Іспанія, Італія, Кіпр, Латвія, Литва, Люксембург, Мальта, Німеччина, Словаччина, Словенія, Угорщина. Але внаслідок того, що референдуми про ратифікацію у Франції (травень 2005) і Нідерландах (червень 2005 року) дали негативний результат, доля Конституційного договору лишається невизначеною.

Лісабонська угода стала альтернативою Європейській конституції. Офіційне підписання Лісабонської Угоди відбулося 13 грудня 2007 року, після чого документ підлягав ратифікації національними парламентами 27 держав Євросоюзу. Станом на 13 листопада 2009 року Угоду затвердили всі 27 країн ЄС. Угода набрала чинності 1 грудня 2009 року.

Висновки

Європейський Союз як відносно молода наддержава поступово набиратиме доцентрових обертів, і відповідь на запитання «чи бути єдиній Конституції Європи?» одна — бути.

Україна, провідним зовнішньополітичним курсом якої залишається інтеграція до європейських структур, зацікавлена у єдності та політичній значущості Євросоюзу, загальний потенціал якого все одно зростатиме, попри нинішні складнощі. У європейській боротьбі за Конституцію в нас позиція незмінна: ми зацікавлені у найшвидшому й найефективнішому її прийнятті, оскільки саме тоді більше уваги європейці приділятимуть своїм сусідам, зокрема й Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція для Об'єднаної Європи [Електронний ресурс]. — 2020. — Режим доступу до ресурсу: https://minjust.gov.ua/m/str_6587
2. Договір про Конституцію для Європи [Електронний ресурс]. — 2018. — Режим доступу до ресурсу: <http://studies.in.ua/ru/pravo-es-shpargalki/2460-dogovr-pro-konstitutsiyu-dlya-yevropi.html>.
3. КОНСТИТУЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ [Електронний ресурс]. — 2018. — Режим доступу до ресурсу: https://dt.ua/POLITICS/konstitutsiya_evropeyskogo_soyuzu_buti_chi_ne_buti.html.
4. Конституция Европейского союза [Електронний ресурс]. — 2019. — Режим доступу до ресурсу: https://wikiinfo.mdpu.org.ua/index.php?title=Європейська_конституція

5. Корнієнко В. О. Партійна ідеологія: система цінностей, або синдром «суспільної кататонії»? [Текст] / В. О. Корнієнко, С. Г. Денисюк, О. В. Буряченко // Гілея : збірник наукових праць [гол. ред. В. М. Вашкевич]. — К. : ВІР УАН, 2017. — Вип. 117. — С. 253–269.
6. Корнієнко В. О. Реалізація ідеалу соціально-правової держави в українському суспільстві [Текст] / В. О. Корнієнко // Право України : юридичний журнал. — 2001. — № 2. — С. 47-53.
7. Корнієнко В. О. Політичний ідеал як проблема вибору [Текст] / В. О. Корнієнко // Людина і політика : український соціально-гуманітарний журнал. — 2001. — № 2. — С. 139-150.
8. Корнієнко В. О. Лобіювання як засіб реалізації політичних інтересів [Текст] / В. О. Корнієнко, С. П. Годний // Innovative solutions in modern science. - Dubai : ТК Meganom, 2017. - № 1(10). - С. 19-25.
9. Ващенко К. О. Політологія для вчителя [Текст] : навчальний посібник / К. О. Ващенко, В. О. Корнієнко. - Київ : Вид-во імені М. П. Драгоманова, 2011. — 406.
10. Корнієнко В. О. Україна в Європі і світі [Електронний ресурс] : [онлайн-гід з питань євроантлантичної інтеграції] : [електронний] навчальний посібник / В. О. Корнієнко. - Електронні текстові дані (1 файл (PDF) : 20,2 Мбайт). - Вінниця : ВНТУ, 2017. - 147 с.
11. Корнієнко В. О., Денисюк С. Г. Формування європейської ідентичності: аргументи для України. Політологічний вісник. Вип. 80. Київський національний ун-т імені Тараса Шевченка, 2018. С. 20-35.
12. Корнієнко В. О. Євросоюз: українська мета на тлі європейських проблем [Електронний ресурс] / В. О. Корнієнко // Матеріали XLVIII науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 13-15 березня 2019 р. – Електрон. текст. дані. – 2019. – Режим доступу: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2019/paper/view/6809>.

Манелюк Віталій Дмитрович – студент групи УБ-17б, Факультет менеджменту і інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: gvozdik620@gmail.com

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук, e-mail: valkorney1958@gmail.com.

Maneliyk Vitaliy D. - student of UB-17b group, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: gvozdik620@gmail.com

Scientific supervisor: **Valeriy Aleksandrovich Kornienko** – candidate of historical sciences, doctor of political sciences, professor, head of the department of social and political sciences, academician of the Ukrainian Academy of Political Sciences, e-mail: valkorney1958@gmail.com.